

Nr 229.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för f. d. byråchefen J. Döss och f. d. kamreraren G. E. Heimer från viss betalningsskyldighet; given Stockholms slott den 9 mars 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

Sedan byråchefen i generalpoststyrelsen Johannes Döss och kamreraren hos samma styrelse Gustaf Erik Heimer anmäls för vad de i samband med vissa av dem i tjänsten vidtagna försäljningar av obligationer låtit komma sig till last, innebärande att de för egen räkning tillgodogjort sig uppkommen kursvinst, ställdes de under åtal, Döss vid Svea hovrätt och Heimer vid Stockholms rådhusrätt, varvid de dömdes att vara avsatta från sina nyssnämnda befattningar samt ålades viss betalningsskyldighet till generalpoststyrelsen.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 229.

547 34 1

Beträffande Döss har Kungl. Maj:t genom utslag den 23 november 1933 fastställt hovrättens utslag i ansvarsfrågan och vidkommande de ådömda ersättningsbeloppen endast gjort vissa jämkningar.

Beträffande Heimer har Svea hovrätt i utslag den 2 november 1933 allenast gjort vissa jämkningar beträffande de tidpunkter, från vilka ränta å de utdömda beloppen skulle utgå; och Kungl. Maj:t har genom tidigare denna dag meddelat utslag ej funnit skäl göra ändring i hovrättens utslag.

Beträffande det närmare innehållet i Kungl. Maj:ts ifrågavarande båda utslag hänvisar jag till bilagor vid detta protokoll.

Såsom av Kungl. Maj:ts utslag framgår, har Döss förpliktats att till generalpoststyrelsen utgiva dels 11,037 kronor jämte fem procent ränta därå från den 2 april 1928, dels 2,747 kronor jämte fem procent ränta därå från den 19 september 1927, dels 3,393 kronor 86 öre jämte fem procent ränta därå från den 18 augusti 1927, dels ock 5,676 kronor 36 öre jämte fem procent ränta därå från den 30 maj 1930, allt tills betalning sker. Sammanlagda kapitalbeloppet av Döss' skuld till styrelsen utgör sålunda 22,854 kronor 22 öre. Därå upplupen ränta uppgick den 28 februari 1934 till 6,323 kronor 36 öre.

Heimer har genom Kungl. Maj:ts utslag ålagts att till styrelsen utgiva dels 11,037 kronor jämte fem procent ränta därå från den 2 april 1928, dels 6,140 kronor 86 öre jämte fem procent ränta därå från den 27 september 1927, dels 5,676 kronor 36 öre jämte fem procent ränta därå från den 2 juli 1930, dels ock ersättning för vad styrelsen visat sig hava utgivit till lösen av Stockholms rådhusrätts protokoll i målet; och skulle Heimer tillika ersätta statsverket det belopp, 125 kronor, som av allmänna medel tillerkänts Heimers rättegångsbiträde. Sammanlagda kapitalbeloppet av Heimers skuld till styrelsen — ersättning för protokollslösen oberäknad — utgör sålunda 22,854 kronor 22 öre. Därå upplupen ränta uppgick den 28 februari 1934 till 6,276 kronor 71 öre.

Hos Kungl. Maj:t hava Döss och Heimer i särskilda ansökningar, dagtecknade den 23 respektive den 28 februari 1934, hemställt om föranstaltande av sådan åtgärd att deras ifrågavarande skuld till generalpoststyrelsen bleve efterskänkt.

Döss har till stöd för sin ansökan anfört:

Det utdömda beloppet uppgår, förutom räntor, till sammanlagt 22,854 kronor 22 öre. Av nämnda belopp har jag uppburit hälften eller 11,427 kronor 11 öre. Hade det förefunnits någon möjlighet för mig, skulle jag beredvilligt till generalpoststyrelsen inbetalt det utdömda beloppet jämte ränta. Då jag emellertid saknar erforderliga tillgångar, är varje tanke därpå utesluten. Generalpoststyrelsen har för indrivning av det utdömda beloppet till förste stadsfogden i Stockholm överlämnat utslaget i målet, och jag kan alltså, därest ingenting särskilt mellankommer, förvänta, att exekutiva åtgärder mot mig komma att vidtagas inom den närmaste tiden. Min ekonomiska ställning är emellertid sådan, att det icke finnes någon utsikt för generalpoststyrelsen att genom ett utmättningsförfarande utfå någon nämnvärd del, om ens något, av sin fordran, särskilt som även andra fordringsägare finnas och jag alltså vid en eventuell utmätning skulle tvingas att gå i konkurs. Vid en tvångsrealisation av tillgångarna skulle, efter avdrag av utmättnings- och konkurskostna-

derna, troligen icke återstå någonting att fördela mellan icke förmånsberättigade borgenärer.

I detta sammanhang tillåter jag mig framhålla, att jag under 41 års tid ägnat postverket hela min arbetskraft, allt intresse och all energi. Därigenom att jag framdeles icke har möjlighet att genom något inkomstbringande arbete i statens tjänst försörja mig och min familj, är givetvis min belägenhet särskilt med hänsyn till min höga levnadsålder allvarlig och bekymmersam. I dessa tryckta tider torde det nämligen ställa sig mycket svårt för en person i min ålder att bryta sig en ny levnadsbana.

Heimer har andragit följande:

Genom Svea hovrätts utslag den 2 november 1933 blev jag ålagd att i skadestånd till generalpoststyrelsen utgiva 22,854 kronor 22 öre jämte ränta. För detta belopp är jag betalningsansvarig tillsammans med f. d. byråchefen Johannes Döss. Hovrättens utslag har av generalpoststyrelsen nu lämnats till verkställighet.

Emellertid är min ekonomiska ställning sådan, att jag icke kan betala någon del av det utdömda beloppet. Jag äger ingenting annat än tomträten till huset nr 5 i kvarteret Bostadslotteriet i Äppelvikens och mina där befintliga möbler. Tomträten, som har ett taxeringsvärde av 11,000 kronor i markvärde och 21,000 kronor i byggnadsvärde eller tillhoppa 32,000 kronor, torde icke kunna anses ha större saluvärde än 20,000 kronor, särskilt med hänsyn till att byggnaden är gammal och omodern. Sålunda finnes exempelvis icke värmeledning. Tomträten är intecknad för tillhoppa 27,000 kronor och inteckningarna äro belånade för 24,833 kronor. Ett obetydligt ägarehypotek har jag nödgats taga i anspråk för att kunna existera under den tid som förflutit sedan jag avstängdes från tjänstgöring. Därutöver har jag andra skulder å tillhoppa 5,120 kronor, utom skulden till generalpoststyrelsen. En fullföljd av de exekutiva åtgärderna skulle otvivelaktigt medföra konkurs, och tillgångarna lära ej förslå ens till konkurskostnaderna. Oprioriterade fordringsägare torde få ingen eller allenast mycket obetydlig utdelning.

Jag är 66 år gammal och har sedan jag vid 20 års ålder inträdde i postverkets tjänst ägnat verket hela mitt arbete och min energi. Det finnes för mig ingen möjlighet att nu erhålla någon anställning eller något arbete, varpå jag kan försörja mig. Min ålder och nedsatt hälsotillstånd lägga hinder i vägen härför. Min situation är därför högst bekymmersam, och genom en fullföljd av de exekutiva åtgärderna skulle jag därtill komma att berövas mitt hem.

Över ansökningarna har *generalpoststyrelsen* avgivit utlåtanden.

Beträffande den av Döss gjorda framställningen har styrelsen därvid till en början anfört följande:

Utslaget översändes den 13 december 1933 till förste stadsfogden i Stockholm med begäran om verkställighet för styrelsens räkning. Sedan Döss den 18 i samma december månad hemställt om anstånd med verkställigheten för att före utgången av nästföljande januari inkomma med förslag angående godvillig uppgörelse i saken, beslöt styrelsen den 23 december 1933 att bevilja dylikt anstånd. Den 28 januari 1934 anhöll Döss hos styrelsen om ytterligare anstånd för samma ändamål intill den 10 februari 1934, vilken hemställan den 30 januari 1934 av styrelsen bifölls.

Den 8 februari 1934 inkom till styrelsen en av Döss samma dag under edlig förpliktelse undertecknad och av två personer i fråga om förteckning och värdering av inventarier till riktigheten bestyrkt uppgift angående Döss' tillgångar och skulder. I samband därmed hemställde Döss — under hänvisning därtill,

att ett fullföljande av den begärda verkställigheten skulle tvinga honom att avträda sin egendom till konkurs, samt att uti en sådan med all sannolikhet endast en högst obetydlig utdelning skulle kunna påräknas för icke förmånsberättigade borgenärer — att styrelsen måtte medgiva anstånd med den sökta verkställigheten intill utgången av innevarande år, vilken ansökan styrelsen genom beslut den 16 februari 1934 funnit sig lagligen icke kunna bifalla.

Uti den till Kungl. Maj:t ingivna ansökningen hemställer Döss, på anförda skäl, att sådan åtgärd måtte vidtagas, att hans skuld till styrelsen bleve efterskänkt och avskriven.

Vid bedömandet av ansökningen gäller det givetvis att i första hand söka utröna, huruvida Döss' ekonomiska ställning för närvarande är eller under framtiden kan med någon större grad av sannolikhet tänkas bli sådana, att skulden kan komma att av honom helt eller delvis gäldas.

Den av Döss ingivna uppgiften angående hans tillgångar och skulder synes vara upprättad på sådant sätt, att densamma kan läggas till grund för bedömandet av Döss' nuvarande ekonomiska ställning. Ett sammandrag av däri upptagna poster giver följande resultat:

<i>Tillgångar:</i>	Kronor
Taxeringsvärde för villabyggnad, uppförd å med tomträtt innehavd fastighet.....	28,500: —
Återköpsvärde av livförsäkring	5,905: 60
Inventarier	3,365: —
	Summa 37,770: 60

<i>Skulder:</i>	Kronor
<i>A. Med förmånsrätt:</i>	
Lån mot in-teckning i tomträtten	18,896: 14
Lån mot in-teckning i tomträtten jämte säkerhet i liv-försäkring	20,000: —
Skatter	1,126: 85
	40,022: 99

<i>B. Utan förmånsrätt:</i>	
Till generalpoststyrelsen, kapital	22,854: 22
Därå upplupen ränta t. o. m. den 28 februari 1934	6,323: 36
Övriga skulder	8,194: 90
	37,372: 48
	Summa 77,395: 47

Enligt denna sammanställning skulle alltså Döss äga tillgångar till ett sammanlagt belopp av 37,770 kronor 60 öre samt skulder till ett sammanlagt belopp av 77,395 kronor 47 öre, därav med förmånsrätt för borgenär 40,022 kronor 99 öre.

Den beträffande villabyggnadens taxeringsvärde lämnade uppgiften be-styrkes av en utlåtandet bilagd taxeringsuppgift. Av en likaledes utlåtandet bilagd värderingsuppgift framgår, att byggnadens saluvärde icke uppskattas till högre belopp än 21,500 kronor. Gravationsbevis beträffande fastigheten återfinnes jämväl bland handlingarna.

Då av utredningen framgår, att de uppgivna tillgångarna icke förslå att till fullo täcka ens fordringarna med förmånsrätt, torde det få anses såsom täm-ligen visst, att vid ett nu igångsatt konkursförfarande någon utdelning icke skulle komma att falla å styrelsens förevarande fordran.

Frågan huruvida Döss under framtiden kan med någon större grad av sannolikhet tänkas komma i sådan ekonomisk ställning, att han kan bliva i stånd att gälda sin skuld till styrelsen, helt eller delvis, är givetvis vanskligare att bedöma. Såvitt känt är, har Döss icke lyckats att efter det han avsatts från befattningen såsom byråchef erhålla någon avlönad anställning. Möjligheterna för Döss att erhålla dylik anställning torde också — med hänsyn särskilt till Döss' jämförelsevis höga ålder, 60 år, samt den numera rådande knappa arbetstillgången — få anses såsom små. Det torde därför knappast kunna räknas med, att Döss för framtiden skulle kunna komma i åtnjutande av någon fast inkomst till mera avsevärt belopp utöver vad han kommer att uppbära på grund av den överföring till pensionsstyrelsen av kapitalvärdet av utav honom erlagda tjänstepensionsavgifter, som verkställts jämlikt 12 § i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket m. fl. verk (nr 254/1920). Det i enlighet härmed av postverket till frivilliga pensionsförsäkringen inbetalade beloppet utgör 12,324 kronor. Då den på grund härav utgående pensionen skall beräknas enligt pensionsstyrelsens tariff nr 7, kommer Döss, på sätt närmare framgår av en utlåtandet bilagd, av pensionsstyrelsen utfärdad tariffuppgift och vid det förhållandet, att sistberörda belopp inbetalts under det år, då Döss uppnått en ålder av 60 år, att från och med det år han fyller 62 år, eller år 1935, tillerkännes en årlig pension, uppgående till 10 procent av förenämnda inbetalade belopp eller sålunda 1,232 kronor 40 öre. Uppenbart är, att denna pension knappast kan räcka ens till nödtorftigt uppehälle.

I fråga om den av Heimer gjorda framställningen har styrelsen till en början anfört:

Heimer har fullföljt talan mot hovrättens utslag hos Kungl. Maj:t, varför utslaget icke vunnit laga kraft. Styrelsen anser sig dock böra utgå ifrån, att utslaget, i vad detsamma avser styrelsens talan, icke bliver av Kungl. Maj:t ändrat.

Vid bedömandet av ansökningen gäller det givetvis att i första hand söka uttröna, huruvida Heimers ekonomiska ställning för närvarande är eller under framtiden kan med någon större grad av sannolikhet tänkas bliva sådan, att skulden kan komma att av honom helt eller delvis gäldas.

Till ledning för bedömandet av Heimers nuvarande ekonomiska ställning har hit ingivits en av hans döttrar Martha Heimer och Ulla Johnson, född Heimer, under edlig förpliktelse undertecknad uppgift angående faderns tillgångar och skulder ävensom vissa i uppgiften omförmälda handlingar.

Ett sammandrag av de i handlingarna lämnade uppgifterna giver, med hänsyn tagen jämväl till övriga i ärendet tillgängliga uppgifter, följande resultat:

<i>Tillgångar:</i>	Kronor
Taxeringsvärde för villabyggnad, uppförd å med tomträtt inne-	
havd fastighet	21,000: —
Inventarier	1,603: —
	Summa 22,603: —
<i>Skulder:</i>	
A. Med förmånsrätt:	
Lån mot inteckningar i tomträtten	24,833: —
B. Utan förmånsrätt:	
Till generalpoststyrelsen, kapital	22,854: 22
Därå upplupen ränta t. o. m. den 28 februari 1934	6,276: 71
Övriga skulder	5,120: —
	Summa 59,083: 93

Då av denna sammanställning framgår, att de uppgivna tillgångarna icke förslå att till fullo täcka ens fordringarna med förmånsrätt, torde det få anses såsom tämligen visst, att vid ett nu igångsatt konkursförfarande någon utdelning icke skulle komma att falla å styrelsens förevarande fordran.

Frågan huruvida Heimer under framtiden kan med någon större grad av sannolikhet tänkas komma i sådan ekonomisk ställning, att han kan bliva i stånd att gälda sin skuld till styrelsen, helt eller delvis, är givetvis svårare att bedöma. Såvitt känt är har Heimer, som sedan den 20 mars 1933 varit avstängd från sin befattning såsom kamrerare i styrelsen, icke erhållit någon ny avlönad anställning. Möjligheterna för Heimer att erhålla sådan anställning torde — med hänsyn särskilt till hans jämförelsevis höga ålder, 65 år, samt den numera rådande knappa arbetstillgången — få anses såsom små. Att Heimer för framtiden skulle kunna komma i åtnjutande av någon fast inkomst till mera avsevärt belopp synes därför föga sannolikt.

Anmärkas må emellertid, att därest det av underrätterna Heimer ådömda avsättningsstraffet bliver av Kungl. Maj:t fastställt, till Heimer kommer att *dels* utgå årlig pension från frivilliga pensionsförsäkringen till ett beräknat belopp av 846 kronor, vilken pension kommer att utanordnas i anledning av den överföring till pensionsstyrelsen av kapitalvärdet av utav Heimer erlagda tjänstepensionsavgifter, som enligt 12 § i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket m. fl. verk (nr 254/1920) under angivna förutsättning skall verkställas, *dels ock* kontant utbetalas ett belopp av 7,430 kronor, motsvarande vad Heimer enligt 20 § i Kungl. Maj:ts förnyade reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa den 15 december 1916 (nr 582/1916) under angivna förutsättning kommer att från sagda kassa uppbära. Även om ett utmätnings- och ett med all sannolikhet därav föranlett konkursförfarande skulle komma till stånd vid den tid sistnämnda belopp kan bliva tillgängligt att lyfta, synes — med hänsyn såväl till Heimers för oprioriterade fordringsägare dåliga ekonomiska ställning som till det förhållandet att vid en tvångsrealisation med all sannolikhet icke skulle kunna ur de förut angivna tillgångarna utfås dem åsatta värden — föga troligt, att någon nämnvärd utdelning skulle vid ett sådant förfarande komma att falla å styrelsens fordran.

Generalpoststyrelsen har vidare i sina över Döss' och Heimers ansökningar angivna utlåtanden framhållit, att man vid bedömandet av dessa ansökningar ej syntes böra helt bortse från vare sig det sätt, varpå ifrågavarande skulder uppkommit eller vad för slags medel, som här vore i fråga. Att Döss och Heimer åtkommit dem tillfallna andelar av medlen därigenom att de i samråd med varandra obehörigen utnyttjat sin tjänsteställning hade genom utslagen i målen blivit fastställt. Däremot torde det icke kunna göras gällande, att Döss och Heimer genom sitt berörda förfarande åsamkat statsverket någon direkt förlust. De av dem inköpta obligationerna hade nämligen helt och hållet fallit utom av postsparbanken för inköp beslutade obligationsposter. Vidare borde märkas, att postsparbanken icke under några förhållanden inköpte obligationer i avsikt att genom realisation av desamma bereda sig vinst. Postsparbankens obligationsinköp skedde alltid i och för räntegivande penningplacering på lång sikt. Med allt beaktande därav, att en tjänsteman givetvis icke skulle äga möjlighet att genom obehörigt utnyttjande av sin tjänsteställning bereda sig vinst, syntes dock, när omständigheterna vore sådana, att statsverket genom sådant förfarande varken åsamkats direkt förlust eller gått miste

om eljest väntad vinst, dessa förhållanden böra åtminstone i någon mån beaktas, när fråga uppkommit om avskrivning av utav sådan anledning förefintlig fordran hos gäldenär, som saknade betalningsförmåga.

Då av förebragt utredning sålunda syntes framgå, att Döss och Heimer för närvarande icke vore i stånd att ens till någon del gälda ifrågavarande skuld, samt det ej heller syntes sannolikt, att de i framtiden skulle bliva i stånd att fullgöra sina betalningsförpliktelser, ansåge sig styrelsen — med hänsyn jämväl till övriga i förevarande ärende föreliggande särskilda omständigheter — böra tillstyrka, att Kungl. Maj:t hos riksdagen föresloge, att styrelsens nu ifrågavarande fordran hos Döss och Heimer, 22,854 kronor 22 öre jämte ränta, måtte avskrivas.

I sina utlåtanden har generalpoststyrelsen tillika anmält, att styrelsen medgivit anstånd tills vidare med de hos stadsfogden i förevarande ärenden begärda verkställighetsåtgärderna.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört:

Efterskänkande av statens fordringar plägar förekomma allenast sparsamt, och det är icke ovanligt att oförvitliga personer, även där ömmande omständigheter äro förhanden, förnekas varje lättnad i sin skuldbörda.

I förevarande fall hava sökandena åtkommit de medel, varom fråga är, genom missbruk av sin tjänstställning. Detta förhållande torde i och för sig icke ur statens synpunkt vara ägnat att stämma till mildhet.

Då emellertid statsverket genom ett efterskänkande av sin fordran icke kan sägas göra någon egentlig förlust, och då i ärendet förebragt utredning giver vid handen, att sökandena äro och för framtiden sannolikt torde förbliva ur stånd att fullgöra sina betalningsförpliktelser, anser sig statskontoret, under erinran tillika om sökandenas tidigare långa och förtjänstfulla verksamhet i statens tjänst, icke böra motsätta sig förslaget, att postverkets ifrågavarande fordran avskrives.

Statskontoret anser sig emellertid böra fästa uppmärksamheten vid, att bland allmänheten igångsatts en insamling till förmån för Döss, därvid i utsända teckningslistor uttryckligen utsagts, att Döss' besparingar »torde komma att tagas helt i anspråk för gäldande av det skadestånd, som utdömts». Det synes tveksamt, huruvida man vid föreliggande frågas bedömande kan underlåta att taga hänsyn till nu nämnda förhållande.

Slutligen vill statskontoret ifråga om Heimer erinra, att Svea hovrätts utslag den 2 november 1933 icke vunnit laga kraft, samt i anledning därav framhålla, att statskontorets här uttalade mening i vad angår Heimer givetvis äger giltighet endast under förutsättning, att nyssnämnda utslag icke bliver i högsta instans på sådant sätt ändrat, att bedömandet av förevarande ärende därav påverkas.

Särskild mening har uttalats av statskommissarierna Spilhammar och Björn samt föredraganden, t. f. statskommissarien Johnsson, vilka förenat sig om följande yttrande:

»Då vi för vår del icke kunnat helt ansluta oss till de synpunkter på föreliggande spörsmål, åt vilka majoriteten givit uttryck, anse vi, att statskontorets utlåtande i ärendet bort hava fått följande lydelse:

Då statsverket genom sökandenas förfarande icke åsamkats förlust och då i ärendet förebragt utredning giver vid handen, att sökandena äro och för framtiden sannolikt torde förbliva ur stånd att fullgöra sina betalningsför-

pliktelser vill statskontoret, med hänsyn jämväl till vad generalpoststyrelsen i ärendet anført, icke motsätta sig förslaget om avskrivning av berörda fordran. Ifråga om Heimer vill statskontoret erinra, att — — — påverkas.»

Slutligen har utlåtande avgivits av *justitiekanslersämbetet*, som därvid uttalat att, enär med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst rörande Döss' och Heimers ekonomi och personliga förhållanden anledning icke syntes föreligga till antagande att vare sig nu eller framdeles statsverket skulle kunna utfå sina ifrågavarande fordringar, ämbetet intet hade att erinra mot föreslagna åtgärden för avstående av fordringarna, vad anginge Heimer emellertid under förutsättning att hovrättens utslag bleve av högsta domstolen fastställt.

Departements-
chefen. På sätt justitiekanslersämbetet och övriga hörda myndigheter framhållit, torde sökandena vara och sannolikt även för framtiden förbliva ur stånd att fullgöra ifrågavarande betalningsskyldighet. Med hänsyn härtill och med beaktande av sökandenas mångåriga verksamhet i statens tjänst har jag funnit mig kunna tillstyrka de gjorda framställningarna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. byråchefen Johannes Döss och f. d. kamreraren Gustaf Erik Heimer må befrias från dem jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 23 november 1933 och den 9 mars 1934 åliggande betalningsskyldighet till generalpoststyrelsen; samt

att generalpoststyrelsens ifrågavarande fordran hos Döss och Heimer må ur styrelsens räkenskaper avskrivas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Fredric Hawerman.

Bilaga.

Avskrift.

Kungl Maj:ts utslag på de besvär, byråchefen i generalpoststyrelsen Johannes Döss i underdånighet anfört över ett av Kungl. Maj:ts och Rikets Svea hovrätt den 30 juni 1933 meddelat utslag i mål mellan advokatfiskalsämbetet vid hovrätten ävensom styrelsen, å ena, samt Döss, å andra sidan.

Handlingarna i målet visa följande:

Styrelsen har i skrivelse till justitiekanslersämbetet anmält, att Döss, vilken vore chef för postsparbanksbyrån, och kamreraren hos styrelsen Gustaf Erik Heimer den 28 oktober 1927 föranstaltat om teckning för postsparbankens räkning hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget, Stockholms Enskilda Bank, Aktiebolaget Svenska Handelsbanken och Aktiebolaget Göteborgs Bank av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags 5 procent obligationer av år 1927 till sammanlagt nominellt belopp av 650,000 kronor till en kurs av 100 procent och i samråd förteगत berörda åtgärd för såväl styrelsen som dess enskilda ledamöter, samt att Döss och Heimer, som i samråd beslutat försälja obligationerna och tillgodogöra sig beräknad kursvinst, under tiden den 4—den 12 januari 1928 låtit genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget i postsparbankens namn till en kurs av 102 procent försälja obligationerna, varefter Döss och Heimer — sedan sistnämnda bolag, på begäran av Döss och Heimer om redovisning, redovisat kursvinsten genom särskild å styrelsen utställd och till styrelsen översänd postremissväxel, lydande å 12,337 kronor, samt växeln, efter det den blivit inom styrelsens fjärde byrå i vederbörlig ordning försedd med påskrift »disponeras å postsparbanken», överlämnats till postsparbanken och den 16 januari 1928 kvitterats i dess namn på sedvanligt sätt med underskrift av Heimer jämte två andra tjänstemän i postsparbanken — behållit och sig emellan fördelat vinsten, därvid Heimer, som varit ansvarig för det influtna beloppets bokföring, underlåtit att vidtaga åtgärder därutinnan.

Sedan i anledning av styrelsens anmälan justitiekanslersämbetet föranstaltat om polisundersökning, har justitiekanslersämbetet till advokatfiskalsämbetet överlämnat styrelsens skrivelse och övriga till ärendet hörande handlingar för anställande av åtal mot Döss för vad han i angivna hänseenden låtit komma sig till last.

Tillförordnade advokatfiskalen Ernst Aderlund har därpå i avgivet ämbetsmemorial ställt Döss under tilltal inför hovrätten med yrkande om ansvar å Döss enligt lag och sakens beskaffenhet, varjämte Aderlund till hovrätten överlämnat en av styrelsen till advokatfiskalsämbetet avlåten skrivelse, däri styrelsen yrkat åläggande för Döss att till styrelsen utgiva ovannämnda belopp 12,337 kronor jämte sex procent ränta därå från den 16 januari 1928 till dess betalning skedde, därvid Aderlund förklarar sig understödja styrelsens yrkande.

Vid förhör med parterna inför hovrätten har framkommit, att den 16 januari 1928 ovannämnda vinstbelopp, 12,337 kronor, insatts å postsparbankens checkräkning i Skandinaviska Kreditaktiebolaget, samt att från samma räkning den 2 april 1928 uttagits 13,750 kronor och den 4 i sistnämnda månad insatts skillnaden mellan nyssberörda båda belopp eller 1,413 kronor, vilka insättningar och vilket uttag verkstälts genom Heimers försorg utan att åtgärderna anmärkts i postsparbankens räkenskaper.

Vid nämnda förhör har Döss vitsordat, att Döss och Heimer i samråd för egen räkning i postsparbankens namn föranstaltat om teckning av följande obligationer — vilka obligationer sedermera, utan att styrelsens medgivande därtill förelegat, på begäran av Döss och Heimer, av vederbörande banker

överförs till Döss och Heimer, som därefter för egen räkning försålt obligationerna och sig emellan lika fördelat uppkommen vinst — nämligen 1:o) den 7 april 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 150,000 kronor Billeruds aktiebolags 5 $\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera försåts till en kurs av 102 procent, den 7 juli och den 15 september 1927 genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget till belopp av nominellt 60,000 kronor samt den 12 juli och den 19 augusti 1927 genom Stockholms Enskilda Bank till belopp av nominellt 90,000 kronor, 2:o) i april 1927 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor Billeruds aktiebolags 5 $\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera under tiden den 31 maj—den 18 augusti 1927 genom sistnämnda bank i olika poster försåts till kurser, varierande mellan 102 $\frac{1}{4}$ procent och 101 $\frac{1}{2}$ procent, 3:o) den 17 maj 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 100,000 kronor Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks 5 procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera till samma kurs försåts, den 6 juli 1927 genom Stockholms Enskilda Bank till belopp av nominellt 15,000 kronor, den 29 och den 31 augusti 1927 genom Aktiebolaget Göteborgs Bank till belopp av nominellt 60,000 kronor samt under tiden den 1—den 19 september 1927 genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget till belopp av nominellt 25,000 kronor, 4:o) den 18 maj 1927 hos Östergötlands Enskilda Bank nominellt 40,000 kronor Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks 5 procent obligationer av år 1927, vilka obligationer den 27 september 1927 genom samma bank försåts, 5:o) den 24 januari 1930 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor Svenska Skeppshypotekskassans 5 procent obligationer av år 1930 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera genom sistnämnda bank i olika poster försåts under tiden den 11 april—den 30 maj 1930 till kurser, varierande mellan 103 $\frac{1}{4}$ procent och 102 $\frac{3}{4}$ procent, samt 6:o) den 8 och den 10 mars 1930 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank tillhoppa nominellt 250,000 kronor Sydsvenska Kraft-Aktiebolagets 4 $\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1930 till en kurs av 99 procent, vilka sedermera genom samma bank försåts den 11 april 1930 till belopp av nominellt 104,000 kronor till en kurs av 99 $\frac{1}{2}$ procent och den 2 juli samma år till belopp av nominellt 146,000 kronor till en kurs av 98 $\frac{3}{4}$ procent.

Under nämnda förhör har Aderlund utvidgat sin talan om ansvar å Döss enligt tillämpligt lagrum i 25 kap. strafflagen till att avse jämväl samtliga sist omnämnda transaktioner, varjämte Aderlund yrkat, att som Döss och Heimer tillgodogjort sig omförmälda belopp 12,337 kronor med vetskap om att beloppet tillhört postsparbanken samt tillgreppet dolts genom falsk bokföring, för vilken Heimer i första hand bure ansvaret, men för vilken Döss icke kunde undgå att drabbas av lika ansvar som Heimer, Döss måtte härför fällas till ansvar enligt 25 kap. 12 § strafflagen.

Styrelsen har vid berörda förhör dels, med ändring av ovan omförmält yrkande om ränta, förklarat sig yrka ränta å 12,337 kronor från den 2 april 1928, då Döss och Heimer tillgodofört sig beloppet, till dess betalning skedde, dels ock vidare yrkat åläggande för Döss att till styrelsen utgiva de belopp, som Döss och Heimer uppburit i vinst å ovan under 1:o), 2:o), 3:o) och 5:o) anmärkta transaktioner, utgörande, efter avdrag av vid försäljning utgående courtage av $\frac{1}{10}$ procent å försäljningssummorna, 2,747 kronor å de under 1:o) och 3:o) upptagna affärerna, 3,433 kronor 86 öre å affären under 2:o) och 5,769 kronor 3 öre å affären under 5:o), ävensom 6 procent ränta å 2,747 kronor från den 19 september 1927, då den sista posten av de under 1:o) och 3:o) omförmälda obligationerna sålts, å 3,433 kronor 86 öre från den 18 augusti 1927, då sista posten av de under 2:o) anmärkta obligationerna sålts, samt å

5.769 kronor 3 öre från den 30 maj 1930, då sista posten av de under 5:o) upptagna obligationerna sålts, allt till dess betalning skedde.

Hovrätten har i sitt utslag den 30 juni 1933 yttrat: Med hänsyn till den praxis, som, enligt vad i målet blivit upplyst, under lång tid före den första av Döss och Heimer i samråd gjorda teckningen av obligationer tillämpats och vilken praxis icke kunde anses hava varit stridande mot den för styrelsen gällande instruktionen, måste Döss och Heimer anses hava ägt behörighet att, utan stöd av särskilt beslut av styrelsen, för postsparbankens räkning verkställa ifrågavarande teckningar, vadan den på teckningarna grundade rätten till obligationerna tillkommit styrelsen. I målet vore utrett, att Döss i samråd med Heimer för att bereda sig vinning föranstaltat om teckning i postsparbankens namn av Billeruds aktiebolags, Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks, Svenska Skeppshypotekskassans och Sydsvenska Kraft-Aktiebolagets ifrågavarande obligationer, samt att Döss och Heimer därefter utan styrelsens medgivande låtit på sig överföra och för egen räkning försälja samma obligationer, varefter de mellan sig lika fördelat de vid försäljningarna uppkomna vinsterna. Vidkommande Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags ifrågavarande 5 procent obligationer funne hovrätten mot Döss' bestridande annat förhållande icke vara i målet ådagalagt, än att Döss och Heimer först efter det obligationerna tecknats och efter av Döss uppgivet samtal mellan honom och en av postsparbanksfullmäktige i samråd beslutat att för egen räkning övertaga teckningen och sälja obligationerna. Dessa hade sedermera av Döss och Heimer utan styrelsens vetskap försålts i postsparbankens namn, varefter Döss och Heimer mellan sig lika fördelat jämväl den därvid uppkomna vinsten. Vad Döss i målet anfört om anledningen till att han i strid mot sin ämbetsplikt underlåtit att för styrelsen anmäla teckningen av sistnämnda obligationer förtjänade uppenbarligen icke tilltro, utan det måste för visst antagas, att anledningen varit, att Döss avsett att för egen räkning i postsparbankens namn kunna göra en vinstgivande affär. Enär det emellertid icke blivit tillförlitligen ådagalagt, att Döss, då han tillgodogjorde sig hälften av den vinst, som erhållits vid försäljningen av sistnämnda obligationer, insett, att obligationerna vid försäljningen tillhört styrelsen, kunde Döss icke anses övertygad om brottslighet, varom förmåles i 25 kap. 11 § strafflagen, men hade Döss genom sitt förfarande med avseende såväl å sistnämnda obligationer som å övriga obligationer gjort sig skyldig till upprepade sådana förbrytelser i ämbetet, som i 25 kap. 16 § strafflagen avses. På grund härav prövade hovrätten rättvist på det sätt bifalla Aderlunds talan, att Döss jämlikt 25 kap. 16 § strafflagen och 4 kap. 3 § samma lag dömdes för de förbrytelser i ämbetet, som sålunda låge honom till last och vilka uppenbarligen icke skett av förhastande, att vara avsatt från sin befattning såsom byråchef i styrelsen. Beträffande styrelsens talan, så enär Döss vore skyldig att till styrelsen gälla de vinstbelopp, som genom ifrågavarande av honom i samråd med Heimer begångna ämbetsförbrytelser åtkommit, samt Döss icke haft något att erinra mot det sätt, varpå styrelsen beräknat vinstbeloppen, men Döss skäligen finge anses äga, såsom av honom i målet gjorts gällande, tillgodoräkna sig det belopp å 1,300 kronor, som av Döss och Heimer erlagts i stämpelavgift vid överlåtelseerna av Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolags 5 procent obligationer, alltså och då styrelsen måste anses berättigad jämväl till ränta å vinstbeloppen, vilken ränta skäligen borde beräknas efter 5 procent från de dagar, från vilka styrelsen å vinstbeloppen fordrat räntegottgörelse, prövade hovrätten rättvist på det sätt bifalla styrelsens talan, att Döss förpliktades att genast till styrelsen utgiva *dels* skillnaden mellan 12,337 kronor och 1,300 kronor eller således elvatusenttiosju kronor jämte fem procent ränta därå från den 2 april 1928 tills betalning skedde, *dels* tvåtusensjuhundrafyrtiosju

kronor jämte fem procent ränta därå från den 19 september 1927 tills betalning skedde, *dels* tretusenfyrahundratrettio tre kronor 86 öre jämte fem procent ränta därå från den 18 augusti 1927 tills betalning skedde, *dels ock* femtusensjuhundrasextionio kronor 3 öre jämte fem procent ränta därå från den 30 maj 1930 tills betalning skedde.

Döss har i underdånighet yrkat den ändring i hovrättens utslag, att straffet måtte lindras och Döss befrias från ersättningsskyldighet, i anledning varav Aderlund och styrelsen avgivit underdåniga förklaringar.

Tillika har Döss hemställt, att, därest besvären ej bifölles, Kungl. Maj:t måtte av nåd eftergiva eller mildra straffet och i sammanhang därmed befria honom från ersättningsskyldighet.

Döss har den 17 juli 1933 hos överståthållarämbetet, enligt bevis nr 177, nedsatt etthundra femtio kronor till säkerhet för kostnadsersättning åt motparten.

Kungl. Maj:ts utslag är med Dess Högsta Domstol beslutet; givet Stockholms slott den 23 november 1933.

Kungl. Maj:t, som i nåder låtit Sig föredragas ovanberörda underdåniga besvär och nådeansökning, gillar hovrättens utslag i ansvarsfrågan.

Vidkommande styrelsens talan finner Kungl. Maj:t ej skäl att göra annan ändring i hovrättens utslag än att i enlighet med styrelsens hos Kungl. Maj:t gjorda medgivande avdrag skall ske å det Döss till utgivande ålagda vinstbeloppet tretusenfyrahundratrettio tre kronor 86 öre med fyrtyo kronor och å beloppet femtusensjuhundrasextionio kronor 3 öre med nittiotvå kronor 67 öre; och skall å de återstående beloppen — tretusentrehundranittio tre kronor 86 öre och femtusensexhundrasjuttio sex kronor 36 öre — ränta gäldas på sätt hovrätten stadgat.

I fråga om nådeansökningen finner Kungl. Maj:t anledning ej förekomma att lämna bifall till densamma, i vad den avser det Döss ådömda straffet, och finner Kungl. Maj:t ansökningen i övrigt innefatta ett ämne, som ej utgör föremål för nåd. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

GUSTAF
(L. S.)

K. SCHLYTER.

Chef för justitiedepartementet.

| Orvar Bäcksin.

Att förestående avskrift är lika lydande med härstädes förvarade konceptutslag, betygar Stockholm och Kungl. Maj:ts Nedre Justitierevision den 23 november 1933.

Ex officio:
S. Heyman.

Bilaga.

Avskrift.

Kungl. Maj:ts utslag på de besvär, kamreraren i generalpoststyrelsen Gustaf Erik Heimer i underdånighet anfört över ett av Kungl. Maj:ts och Rikets Svea hovrätt den 2 november 1933 meddelat utslag i mål mellan stadsfiskalen Olof Cederstrand, å tjänstens vägnar, ävensom styrelsen, å ena, samt Heimer, å andra sidan.

Handlingarna i målet visa följande:

Allmän åklagare har på föranstaltande av justitiekanslersämbetet efter stämning vid Stockholms rådstuvurätt anfört: Heimer hade den 16 april 1930 för postsparbankens räkning tecknat nominellt 2,700,000 kronor Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolags 4½ procent obligationer av år 1930. Enligt styrelsens protokoll den 26 i samma månad hade styrelsen emellertid beslutat inköpa dylika obligationer för allenast nominellt 2,200,000 kronor. Genom att underlåta att för styrelsen anmäla teckningen av den överskjutande obligationsposten å nominellt 500,000 kronor måste Heimer anses hava gjort sig skyldig till vårdslöshet i tjänsten. På grund härav yrkade åklagaren ansvar å Heimer jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen. — Vidare hade Heimer efter samråd med chefen för postsparbanksbyrån Johannes Döss den 28 oktober 1927 för postsparbankens räkning hos olika banker i Stockholm föranstaltat om teckning av nominellt 650,000 kronor förutnämnda bolags 5 procent obligationer av år 1927 och förteगत berörda åtgärd för såväl styrelsen som dess enskilda ledamöter. Heimer och Döss, som beslutat för egen räkning tillgodogöra sig uppkommen kursvinst, hade därefter under tiden den 4—den 12 januari 1928 låtit genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget i postsparbankens namn försälja obligationerna. Kursvinsten, 12,337 kronor, hade sistnämnda bolag därefter redovisat genom en å styrelsen utställd och till styrelsen översänd postremissväxel å nämnda belopp. Sedan växeln inkommit till styrelsen, hade densamma överlämnats till postsparbanken och den 16 januari 1928 kvitterats i dess namn på sedvanligt sätt med underskrift av Heimer jämte två andra tjänstemän i postsparbanken. Därefter hade Heimer låtit insätta vinstbeloppet å postsparbankens checkräkning i Skandinaviska Kreditaktiebolaget. I avsikt att oförmärkt åtkomma vinstmedlen hade Heimer den 2 april 1928 utfärdat en till postsparbanken å nämnda räkning ställd check å 13,750 kronor, varefter han, sedan han å checken anbragt postsparbankens stämpel och därå erhållit vederbörliga underskrifter, nämnda dag genom företeende av checken låtit å berörda räkning uttaga 13,750 kronor. Den 4 april 1928 hade Heimer å räkningen insatt skillnaden mellan 13,750 kronor och 12,337 kronor eller sålunda 1,413 kronor, varefter insättningskvittona förstörts. Döss och Heimer hade sedermera sins emellan lika fördelat vinstbeloppet, 12,337 kronor. Heimer, som varit ansvarig för huvudbokföringen vid postsparbanken, hade underlåtit att i dess räkenskaper verkställa anteckning om nämnda transaktioner samt därigenom kunnat dölja, att Heimer och Döss obehörigen tillgodogjort sig ifrågasvarande postsparbanken rätteligen tillkommande medel. Åklagaren yrkade förty ansvar å Heimer för vad härutinnan låge honom till last jämlikt 25 kap. 12 § strafflagen. — Än ytterligare hade Heimer och Döss i samråd för egen räkning i postsparbankens namn tecknat följande obligationer, nämligen 1:o den 7 april 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 150,000 kronor Billeruds aktiebolags 5½ procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, 2:o i april 1927 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor sistnämnda obligationer till en kurs av 100 procent, 3:o den 17 maj 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 100,000 kronor Aktiebolaget Klippans Fänpappersbruks 5 procent obligationer av år 1927 till en

kurs av 100 procent, 4:o den 18 maj 1927 hos Östergötlands Enskilda Bank nominellt 40,000 kronor sistnämnda obligationer till en kurs av 100 procent, 5:o den 24 januari 1930 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor Svenska Skeppshypotekskassans 5 procent obligationer av år 1930 till en kurs av 100 procent samt 6:o den 8 och den 10 mars 1930 hos sistnämnda bank tillhopa nominellt 250,000 kronor Sydsvenska Kraft-Aktiebolagets 4¹/₂ procent obligationer av år 1930 till en kurs av 99 procent. Nu omförmälda obligationer hade sedermera utan styrelsens medgivande på begäran av Heimer och Döss av vederbörande banker överförts å Heimer och Döss personligen och därefter vid olika tillfällen försålts, de under år 1927 tecknade obligationerna senast den 27 september 1927 och de under år 1930 tecknade obligationerna senast den 2 juli 1930, och hade vid försäljningen bekommit för Billeruds aktiebolags obligationer tillhopa 356,637 kronor 50 öre, för Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks obligationer tillhopa 140,000 kronor, för Svenska Skeppshypotekskassans obligationer tillhopa 205,975 kronor och för Sydsvenska Kraft-Aktiebolagets obligationer tillhopa 247,655 kronor. Den genom försäljningen uppkomna vinsten hade fördelats lika mellan Heimer och Döss. Åklagaren yrkade, att Heimer för vad han i förevarande avseende låtit komma sig till last måtte fällas till ansvar jämlikt 25 kap. 16 § strafflagen.

Styrelsen har vid rådstuvurätten yrkat åläggande för Heimer att till styrelsens utgiva ej mindre 12,337 kronor, utgörande Heimers och Döss' gemensamma vinst å försäljningen av Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolags ifrågasvarande 5 procent obligationer av år 1927 än även 11,817 kronor 22 öre, vilket belopp utgjorde vinsten för Heimer och Döss å försäljningen av övriga bolags obligationer, varjämte styrelsen fordrat ränta efter 6 procent *dels* å förstnämnda belopp om 12,337 kronor från den 2 april 1928, då Heimer och Döss tillgodofört sig beloppet, *dels* å 6,140 kronor 86 öre, motsvarande vinsten å de här ovan under 1:o—4:o upptagna obligationerna, från den 27 september 1927, *dels* ock å 5,676 kronor 36 öre, utgörande vinsten å försäljningen av obligationerna under 5:o och 6:o här ovan, från den 2 juli 1930, allt tills betalning komme att ske.

Rådstuvurätten, varest Heimer hållits häktad samt styrelsen fordrat ersättning för kostnaderna å målet, har genom utslag den 11 juli 1933 utlåtit sig: I målet vore upplyst, att, sedan för postsparbanken genom Döss och Heimer under år 1930 inköpts Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolags 4¹/₂ procent obligationer för sammanlagt 2,700,000 kronor, ehuru styrelsen enligt protokoll den 26 april 1930 beslutat inköpa dylika obligationer för allenast 2,200,000 kronor, till styrelsens prövning icke anmälts verkställd teckning av obligationer för överskjutande 500,000 kronor. Vidare funne rådstuvurätten i målet utrett, att Heimer och Döss den 28 oktober 1927 föranstaltat om teckning för postsparbankens räkning hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget, Stockholms Enskilda Bank, Aktiebolaget Svenska Handelsbanken och Aktiebolaget Göteborgs Bank av Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolags 5 procent obligationer av år 1927 till sammanlagt nominellt belopp av 650,000 kronor till en kurs av 100 procent, att Döss och Heimer, som i samråd beslutat försälja obligationerna och tillgodogöra sig beräknad kursvinst, under tiden den 4—den 12 januari 1928 utan styrelsens medgivande låtit genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget i postsparbankens namn till en kurs av 102 procent försälja obligationerna, att — sedan sistnämnda bolag, på begäran av Döss och Heimer om redovisning, redovisat kursvinsten genom särskild å styrelsen utställd och till styrelsen översänd postremissväxel, lydande å 12,337 kronor, samt växeln, efter det den blivit inom styrelsens fjärde byrå i vederbörlig ordning försedd med påskrift »disponeras å postsparbanken», överlämnats till postsparbanken och den 16 januari 1928 kvitterats i dess namn på sedvanligt sätt med underskrift av

Heimer jämte två andra tjänstemän i postsparbanken — Heimer låtit insätta vinstbeloppet å postsparbankens checkräkning i Skandinaviska Kreditaktiebolaget, att Heimer i avsikt att oförmärkt åtkomma vinstmedlen den 2 april 1928 upprättat en till postsparbanken å nämnda räkning utfärdad check, lydande å ett belopp av 13,750 kronor, och, efter det han å checken anbragt postsparbankens stämpel och därunder själv skrivit sitt namn, anskaffat sådan underskrift av jämväl nyssberörda båda tjänstemän, vilka därvid icke av Heimer erhållit meddelande om ändamålet med checkens utfärdande, varefter han samma dag genom företeende av checken låtit å berörda räkning uttaga 13,750 kronor ävensom föranstaltat därom att den 4 berörda april å räkningen insatts skillnaden mellan 13,750 kronor och 12,337 kronor eller sålunda 1,413 kronor, att Heimer, vilken var ansvarig för huvudbokföringen hos postsparbanken, underlåtit att i dess räkenskaper verkställa anteckning om insättningarna och uttaget, att Heimer förstört de vid insättningarna bekomna kvittona och att Döss och Heimer behållit och sig emellan lika fördelat vinsten. Därjämte funne rådstuvurätten i målet utrett, att Heimer och Döss i samråd för egen räkning och i syfte att bereda sig vinning i postsparbankens namn föranstaltat om teckning av följande obligationer — vilka obligationer sedermera, utan att styrelsens medgivande därtill förelegat, på begäran av Döss och Heimer av vederbörande banker överförts å Döss och Heimer, som därefter för egen räkning försålt obligationerna och sig emellan lika fördelat uppkommen vinst — nämligen 1:o) den 7 april 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 150,000 kronor Billeruds aktiebolags $5\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera försåls till en kurs av 102 procent, den 7 juli och den 15 september 1927 genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget till belopp av nominellt 60,000 kronor samt den 12 juli och den 19 augusti 1927 genom Stockholms Enskilda Bank till belopp av nominellt 90,000 kronor, 2:o) i april 1927 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor Billeruds aktiebolag $5\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera under tiden den 31 maj—den 18 augusti 1927 genom sistnämnda bank i olika poster försåls till kurser, varierande mellan $102\frac{1}{4}$ procent och $101\frac{1}{2}$ procent, 3:o) den 17 maj 1927 hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget nominellt 100,000 kronor Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks 5 procent obligationer av år 1927 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera till samma kurs försåls, den 6 juli 1927 genom Stockholms Enskilda Bank till belopp av nominellt 15,000 kronor, den 29 och den 31 augusti 1927 genom Aktiebolaget Göteborgs Bank till belopp av nominellt 60,000 kronor samt under tiden den 1—den 19 september 1927 genom Skandinaviska Kreditaktiebolaget till belopp av nominellt 25,000 kronor, 4:o) den 18 maj 1927 hos Östergötlands Enskilda Bank nominellt 40,000 kronor Aktiebolaget Klippans Finpappersbruks 5 procent obligationer av år 1927, vilka obligationer den 27 september 1927 genom samma bank försåls, 5:o) den 24 januari 1930 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank nominellt 200,000 kronor Svenska Skeppshypotekskassans 5 procent obligationer av år 1930 till en kurs av 100 procent, vilka sedermera genom sistnämnda bank i olika poster försåls under tiden den 11 april—den 30 maj 1930 till kurser, varierande mellan $103\frac{1}{4}$ procent och $102\frac{3}{4}$ procent, samt 6:o) den 8 och den 10 mars 1930 hos Aktiebolaget Göteborgs Bank tillhoppa nominellt 250,000 kronor Sydsvenska Kraft-Aktiebolagets $4\frac{1}{2}$ procent obligationer av år 1930 till en kurs av 99 procent, vilka sedermera genom samma bank försåls, den 11 april 1930 till belopp av nominellt 104,000 kronor till en kurs av $99\frac{1}{2}$ procent och den 2 juli samma år till belopp av nominellt 146,000 kronor till en kurs av $98\frac{3}{4}$ procent. Vad först anginge åtalet i fråga om inköp år 1930 av Juossavaara-Kiurunavaara aktiebolags $4\frac{1}{2}$ procent obligationer måste Heimer på grund av vad han själv

vidgått och vad i övrigt i denna del av målet förekommit med avseende å samma inköp anses hava gjort sig skyldig till ansvar för vårdslöshet i tjänsten. Beträffande därefter åtalet i vad rörde övriga av Döss och Heimer i samråd tecknade, i målet ifrågakomna obligationer, måste med hänsyn till den praxis, som, enligt vad i målet blivit upplyst, under lång tid före den första teckningen tillämpats och vilken praxis icke kunde anses hava varit stridande mot den för styrelsen gällande instruktionen, Döss och Heimer anses hava ägt behörighet att, utan stöd av särskilt beslut av styrelsen, för postsparbankens räkning verkställa ifrågavarande teckningar, vadan den på teckningarna grundade rätten till obligationerna tillkommit styrelsen. Vidkommande Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags ifrågavarande 5 procent obligationer funne rådstuvurätten mot Heimers bestridande annat förhållande icke vara i målet ådagalagt, än att Döss och Heimer först efter det obligationerna tecknats och efter av Heimer uppgivet samtal mellan Döss och en av postsparbanksfullmäktige i samråd beslutat att för egen räkning övertaga teckningen och sälja obligationerna. Enär det icke blivit tillförlitligen ådagalagt, att Heimer, då han, på sätt ovan sagts, tillgodogjorde sig hälften av den vinst, som erhållits vid försäljningen av sistnämnda obligationer, insett, att obligationerna vid försäljningen tillhört styrelsen, kunde Heimer icke anses övertygad om brottslighet, varom förmåles i 25 kap. 11 § strafflagen, och kunde vid sådant förhållande och med hänsyn till vad övrigt i målet förekommit ej heller vare sig Heimers underlåtenhet att i postsparbankens räkenskaper verkställa anteckning om ovannämnda insättningar och uttag eller hans åtgärd att förstöra de vid insättningarna bekomna kvittona anses vara av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar jämlikt 12 § samma kapitel och lag, men hade Heimer genom sitt ovanberörda förfarande med avseende å sistnämnda obligationer ävensom sina åtgärder beträffande övriga nu ifrågavarande obligationer gjort sig skyldig till upprepade sådana förbrytelser i tjänsten, som i 25 kap. 16 § strafflagen avses. På grund därav prövade rådstuvurätten rättvist på det sätt bifalla åklagarens talan, att Heimer dömdes *dels* jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen för vårdslöshet i tjänsten att böta femtio kronor till kronan, *dels ock* jämlikt 25 kap. 16 § strafflagen och 4 kap. 3 § samma lag för de förbrytelser i tjänsten, som i övrigt låge honom till last, att vara avsatt från sin befattning såsom kamrerare hos styrelsen. Beträffande styrelsens talan, så enär Heimer vore skyldig att till styrelsen gälda de vinstbelopp, som genom ifrågavarande av honom i samråd med Döss begångna förbrytelser i tjänsten åtkommits, samt Heimer icke haft något att erinra mot det sätt, varpå styrelsen beräknat vinstbeloppen, men Heimer skäligen finge anses äga tillgodoräkna sig det belopp å 1,300 kronor, som av Döss och Heimer erlagts i stämpelavgift vid överlåtelse av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags 5 procent obligationer, alltså och då styrelsen måste anses berättigad jämväl till ränta å vinstbeloppen, vilken ränta dock icke finge beräknas annorledes än efter 5 procent från de dagar, då skadeståndsanspråken först framställdes, prövade rådstuvurätten rättvist på det sätt bifalla styrelsens talan, att Heimer förpliktades att genast till styrelsen utgiva *dels* skillnaden mellan 12,337 kronor och 1,300 kronor eller således elvatusentrettiosju kronor jämte fem procent ränta därå från den 2 maj 1933 tills betalning komme att ske, *dels ock* elvatusen-åttahundrasjuttion kronor 22 öre jämte fem procent ränta därå från den 13 juni 1933, tills betalning komme att ske. Det ålåg Heimer att ersätta styrelsens rättegångskostnader med vad styrelsen visade sig hava utgivit till lösen av rådstuvurättens protokoll i målet, och skulle Heimer tillika ersätta statsverket det belopp, etthundratjugufem kronor, som av allmänna medel tillerkänts hans rättegångsbiträde, advokaten Erik Bäckström.

Hovrätten, där Cederstrand, styrelsen och Heimer besvärat sig, har i sitt utslag den 2 november 1933 yttrat: Hovrätten prövade jämlikt de av rådstuvurätten åberopade lagrum samt 25 kap. 22 § strafflagen lagligt fastställa rådstuvurättens utslag i ansvarsfrågan. Vidkommande målet i övrigt funne hovrätten ej skäl att i rådstuvurättens utslag göra annan ändring än att ränta å de styrelsen i huvudsaken tillerkända ersättningsbeloppen skulle utgå efter den av rådstuvurätten angivna räntesatsen, fem procent, å 11,037 kronor från den 2 april 1928, å 6,140 kronor 86 öre från den 27 september 1927 samt å 5,676 kronor 36 öre från den 2 juli 1930, allt tills betalning skedde.

I hovrättens utslag har Heimer i underdånighet yrkat ändring, i anledning varav Cederstrand och styrelsen avgivit underdåniga förklaringar.

Heimer har den 24 november 1933 hos överståthållarämbetet, enligt bevis nr 252, nedsatt etthundrafemtio kronor till säkerhet för motparts kostnadsersättning.

Heimer har tillika anhållit, att, därest besvären i ansvarsfrågan icke vunne bifall, Kungl. Maj:t måtte av nåd mildra eller efterskänka straffet.

Kungl. Maj:ts utslag är med Dess Högsta Domstol beslutet; givet Stockholms slott 9 mars 1934.

Kungl. Maj:t, som i nåder låtit Sig föredragas ovanberörda underdåniga besvär och nådeansökning, finner ej skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

Heimer äger återbekomma det nedsatta beloppet, etthundrafemtio kronor.

Vidkommande nådeansökningen finner Kungl. Maj:t anledning ej förekomma att lämna bifall till densamma. Det vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF ADOLF.

(L. S.)

K. SCHLYTER.

Chef för Justitiedepartementet.

/ Orvar Bäcksin.

Att förestående avskrift är lika lydande med härstädes förvarade konceptutslag, betygar Stockholm och Kungl. Maj:ts nedre justitierevision den 9 mars 1934.

Ex officio:

S. Heyman.